

NIEUWE VONDSTEN VAN *LIMACUS FLAVUS* IN THORN

H.K. Mienis

New finds of Limacus flavus in Thorn.

The presence of the Yellow slug Limacus flavus in Thorn, province Limburg, the Netherlands, has been confirmed at two different localities in this picturesque, completely whitewashed village.

Het eeuwenoude Limburgse dorp Thorn, ook wel het witte 'stadje' genoemd, dankt zijn toeristische bekendheid aan het feit dat de meeste gebouwen inclusief de nieuwbouw witgepleisterd zijn: een opvallend verschijnsel in het Nederlandse landschap. Hoelang Thorn werkelijk bestaat is niet helemaal zeker. In 992 stichtte Ansfried, graaf van Hoi en Teisterband en later bisschop van Utrecht, tezamen met zijn vrouw (H)ilsondis, op de plaats van een Maria-kapel een Benedictijnen-abdij. Deze abdij werd al gauw het centrum van het latere dorp. Kort na de stichting kreeg de abdij tol- en marktrecht en ook een eigen jurisdictie. De abdisen mochten de titel van vorstin voeren en stonden onder rechtstreekse bescherming van de Duitse keizers en koningen. In de 13de eeuw werd de abdij een meer wereldlijk stift voor adellijke vrouwen. Tot ver in de Franse tijd bleef Thorn een dwergstaatje, waarin de rijke stiftsdames de scepter zwaaiden. Thorn is dus eigenlijk nooit een afgelegen gehucht geweest, maar heeft door de eeuwen heen bezoekers van heinde en ver aangetrokken. Waren het vroeger vooral de stiftbewoners, tegenwoordig zijn het de duizenden toeristen, die Thorn vanuit alle windstreken bezoeken.

Mijn verontschuldiging voor deze lange, niet malacologische inleiding, maar door deze intensieve contacten met andere windstreken zijn zodoende waarschijnlijk ook enkele niet inheemse slakken in Thorn terecht gekomen. Wie bijvoorbeeld een blik werpt op het verspreidingskaartje van de Lichte of Gele* aardslak *Limacus flavus* (Linnaeus, 1758) (Gittenberger et al., 1984: kaart 61), treft op de lokatie van Thorn een stip aan. Deze vindplaats is waarschijnlijk gebaseerd op materiaal in de Leidse verzameling, want in de literatuur en in de diverse informatie-bestanden (Mollusken-comité, EIS en Mollusken Studiegroep Limburg) werden geen verdere gegevens aangetroffen.

Ofschoon vindplaatsen van *Limacus flavus* over het hele land verspreid liggen, komt deze naaktslak bijna uitsluitend in de omgeving van menselijke nederzettingen voor, hetgeen meestal een teken is dat we hier met een gebiedsvreemde soort te maken hebben.

Op 16 september 1999, een regenachtige ochtend, had ik de gelegenheid om Thorn heel vluchtig vanuit een toeristisch ooggpunt te verkennen. Slakken waren eigenlijk bijzaak. Maar ja, als je in de Hoogstraat plotse-ling moet uitwijken, nee niet voor een auto, want het centrum is geheel afgesloten voor motorisch verkeer, maar voor overstekend 'wild' in de vorm van *Limacus flavus*, dan komt toch het notitieboekje en het stompje potlood te voorschijn om deze waarneming te noteren. Dit was niet de enige vondst van deze soort. In een zijstraatje van de Bogenstraat, dat ter plaatse de alles verklarende naam 'Schijfsteeg' draagt, werden drie exemplaren van *Limacus flavus* onder een spoorbiels aangetroffen, die de afscheiding vormde tussen een ver-

waarloosde tuin en de steeg. Onder dezelfde biels zaten ook enige exemplaren van de Zwarte wegslak *Arion hortensis* De Férussac, 1819, de Grote glansslak *Oxychilus draparnaudi* (Beck, 1837), de Gevlekte akkerslak *Deroceras reticulatum* (Müller, 1774) en de Kleine akkerslak *Deroceras laeve* (Müller, 1774). Van deze vier soorten is zo goed als zeker ook de Grote glansslak van oorsprong een uitheemse soort, die zich ondertussen geheel aan Nederlandse omstandigheden heeft aangepast. Deze *Oxychilus*-soort kwam ook voor onder een stuk hout in de tuin van de uit de 14de eeuw daterende Gotische kerk, die door de bekende architect P.J.H. Cuypers geheel gerestaureerd is. In dezelfde tuin werden ook enkele huisjes van de allochtone, maar nu alom ingeburgerde Segrijnslak *Cantareus aspersus* (Müller, 1774) aangetroffen. Ondanks deze weinige malacologische waarnemingen staat één ding vast: *Limacus flavus* komt inderdaad in Thorn voor en schijnt daar zelfs helemaal niet zo zeldzaam te zijn.

Natuurlijk zijn dit niet de enige landslakken, die in Thorn voorkomen. Wie eens in de buurt van het witte 'stadje' komt, raad ik aan om ook even van de gelegenheid gebruik te maken om te pauzeren. Voor iedereen is er wel iets te zien: oudheden in de vorm van resten van de voormalige abdij en het paleis van de abdisvorstin (beiden werden verwoest bij de grote brand van 1645), de Gotische kerk, de rustieke straatjes en pleinen op kunstige wijze geplaveid met Maaskeien, de boetiekjes en de vele terrasjes om even lekker uit te rusten. De slakkenverzamelaar kan ondertussen hier en daar zijn gang gaan en wie weet komen er nog meer leuke vondsten boven 'water'.

Ik dank Rykel de Bruyne, John Clerx en Stef Keulen voor hun informatie betreffende het voorkomen van *Limacus flavus* elders in Limburg (welke Limburger vat deze weinige gegevens eens samen?), en mevrouw J.T. Gerritzen-Mienis voor de achtergrond-informatie betreffende Thorn.

Literatuur

- BRUYNE, R.H. DE, R.A. BANK, J.P.H.M. ADEMA & F.A. PERK, 1994. Nederlandse naamlijst van de weekdieren (Mollusca) van Nederland en België. 149 pp. Backhuys, Oegstgeest.
- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & T.E.J. RIPKEN, 1984. De landslakken van Nederland. Bibliotheek K.N.N.V., 37: 184 pp.

Adres van de auteur:
(zie pagina/see page 52)

* In De Bruyne et al., 1994: 63 wordt deze naaktslak de Lichte aardslak genoemd naar de kleur van het dier: flavus = geel. In dat geval zou ik deze soort de Gele aardslak genoemd hebben. Niet alleen is deze naaktslak duidelijk gelig en scheidt het een heel kleverig, geel slijm af, maar ook in het verleden is deze naam of een variant daarop voor deze soort gebruikt. De naam Lichte aardslak werkt verwarrend daar de meeste exemplaren verre van lichtgekleurd zijn.